

Jalostusneuvojen peruskurssi

Johanna Heimonen

Kennelliiton jalostusosasto järjesti seitsemännen jalostusneuvojen peruskurssin tammikuun lopussa. Kurssi pidettiin Espoossa ja oli tarkoitettu yhdistysten uusille jalostusneuvoille sekä muille jalostuksesta kiinnostuneille. SHS:n jalostusneuvojista kurssille osallistui Johanna Heimonen ja Eila Kuusinen.

Paikalla oli iso auditoriollinen ihmisiä eli n. 150 henkilöä. Kurssilla lähdettiin liikkeelle kokeneen kasvattajan tasolta, mutta kerrattiin lyhyesti mm. perinnöllisyyden ja jalostuksen perusteita. Pohjatiedon lisäksi oli suositeltavaa lukea mm. Per-Erik Sundgrenin kirja Lemmikkieläinten jalostus ja Helena Koskentalon kirja Parempaan pentutulokseen. Kurssilla jaettiin iso nippu kurssimonisteita ja Kennelliiton koirarekisteriohje 2005.

Ilmoittautumisten, aamukahvien ja lyhyen avauksen jälkeen luennot aloitti Päivi Rantasalo kertomalla mm. koirarekisteriohjeesta, polveutumistutkimuksista ja poikkeusluvista. Poikkeuslupien myöntämisessä korostettiin, että perustelujen tulee olla hyvät ja rotujärjestöllä tulisi olla yhtenäiset käytännöt kaikkien poikkeuslupien käsittelyyn. Esille tuli myös Kennelliiton myönteinen kanta mm. rotuunottoihin ja risteytyksiin (esim. rodun eri muunnosten väliset risteytykset ja jopa eri rotujen väliset risteytykset), mikäli niitä hyvin perustellusti esitetään. Kurssimonisteissa korostettiin, etteivät risteytykset merkitse sekarotuisuuteen siirtymistä, vaan harkittua jalostusmahdollisuuksien laajentamista.

Rantasalon jälkeen jatkoi Riitta Lamminsalo, joka työskentelee Helsingin yliopiston kotieläintieteen laitoksella ja jonka osuudessa käytiin läpi perinnöllisyyden ja jalostuksen peruskäsitteitä. Tutkittiin mm. mitä sukulaisuussuhde ja sukusiitosaste tarkoittavat. Lisäksi tutustuttiin erilaisiin jalostuksen kannalta hyödyllisiin tunnuslukuihin ja niiden laskemiseen vaadittaviin kaavoihin (esim. tehollinen populaatiokoko, periytymisaste, geneettinen korrelaatio). On huomioitava, että liian tiukat jalostusvalinnat (esim. valitaan vain erittäin hyvät Blub-indeksit omaavat koirat) voivat kaventaa liikaa jalostukseen käytettävää populaatiota, jolloin tiukka valinta voikin koitua kohtalokkaaksi ja te-

hollinen populaatiokoko jäädä pieneksi, jolloin sukusiitos uhkaa koko kantaa. Voi siis olla ongelmallista valita jalostukseen vain keskitasoa parempia koiria (etenkin lukumääräisesti pienissä populaatioissa), koska jalostukseen käytettävä kanta voi jäädä liian pieneksi. Jalostuksessa siis tarvitaan kompromisseja eikä kaikkien käytettävien koirien tarvitse olla huipuluokkaa (esim. useassa rodussa on jo madallettu pentuvälitykseen vaadittavia näyttelyvaatimuksia).

Useat rodut ovat jo ongelmissa, koska niiden tehollinen populaatiokoko (joka kuvaa jalostuspohjan laajuutta) on liian pieni. Lukumääräisesti isoissakin roduissa tehollinen populaatiokoko voi olla todella pieni, koska jalostukseen käytetään vain pientä osaa koirista (etenkin uroksista). Esim. suomenajokoiria rekisteröidään vuodessa n. 3000–4000, mutta niiden tehollinen populaatiokoko on vain n. 100 yksilöä. Tällaisessa tapauksessa tietyt yksilöt jäävät käyttämättä kokonaan jalostukseen ja niiden geeniversiot voivat kadota tyystin kannasta.

Lamminsalo korosti myös sukusiitoksen huomioimista, koska sukusiitokseen liittyy huomattavasti haittoja (mm. lisääntymisvaikeudet, pienet pentueet, heikentynyt tautien vastustuskyky, kasvaimet, epilepsia, kasvun hidastuminen). Ns. nopea sukusiitos, jossa kaksi lähisukulaisista paritetaan, on paljolti haitallista vain syntyville eläimille, mutta ei niinkään koko rodulle. Sen sijaan erittäin haitallista ja peruuttamatonta koko populaatiolle on ns. hidas sukusiitos (jatkuva linjasiitos, yhteiset kauemmat sukulaiset), josta seuraa koko populaation sukulaisuuden kasvu. Jalostus onkin aina tasapainoilua perinnöllisen edistymisen ja sukusiitoksen liiallisen lisääntymisen välillä.

Myöhemmin Lamminsalo puhui luonteesta ja käyttäytymisestä jalostustavoitteina. Luonne tulisi olla aina tärkein asia

jalostuksessa, vaikka luonnetta on hankalaa jalostaa. Luonteeseen vaikuttaa useat geenit, sitä on vaikeaa mitata objektiivisesti ja ympäristöllä on hyvin suuri merkitys koiran luonteeseen (perimä vs. opittu). Lamminsalon mukaan luonneominaisuuksien jalostaminen edellyttää, että geneettinen monimuotoisuus turvataan käyttämällä jalostukseen useampia koiria, koska ilman geneettistä muuntaelua ei ole mistä valita jatkossa. Jokainen koiranomistaja haluaa hyväluonteisen ja terveen pennun harrastuksiin, kotiin yms. ja koirankasvattajien tulisi vastata tähän kysyntään.

Seuraavassa osuudessa perehdyttiin koiran rakenteeseen ja ulkomuotoon jalostustavoitteina. Annie Liman kertoi paljolti liioiteltujen ominaisuuksien mukanaan tuomista ongelmista (esim. liian iso pää, kapea lantio, karvattomuus, ulkonevat tai liian pienet silmät, luomiongelmat, löysä nahka). Jo eläinsuojelulaki kieltää aiheuttamasta eläimelle kärsimystä taikka merkittävää haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille. Lauantain viimeisessä osuudessa Merja Dahlbom luennoi koirien lisääntymisfysiologiasta. Hän kertoi mm. nartun kiiman vaiheista, oikean astutusajankohdan määrittämisestä, uroksen sperman tuotannosta jne..

Sunnuntaina

aloitti Juha Tenhunen, joka esitteli Kennelliiton tulevaa jalostustietojärjestelmää. Siperianhuskyt ovat jo näkyvissä koekäytössä olevassa KoiranNetissä ja kevään aikana tietokantaan olisi tarkoitus saada muutkin rodut. Tietokannan tekemisessä on aiheuttanut ongelmia mm. tietosuojongelmat. Tällä hetkellä tietokannasta voi saada koirien tietoja, mutta esim. kasvattajien ja omistajien nimiä sieltä ei saa.

KoiranNetin esittelyn jälkeen käsittelyssä oli terveysjalostustavoitteena ja luennoitsijana oli jälleen Annie Liman, joka kertoi erilaisista sairauksista ja niiden perinnöllisyydestä. Liman korosti, että huomiota tulisi kiinnittää sairauksiin, jotka todella aiheuttavat kipua ja todellista haittaa koiralle. Esim. silmänsairauksista vältettäviä ovat etenkin kipua aiheuttavat esim. glaukoma ja entropium.

Kennelliiton entinen lakimies Mika Leppinen luennoi kasvattajan vastuusta koiran kaupassa. Tämä osuus herätti kuulijoissa eniten kysymyksiä, koska jokaisella kasvattajalla tuntuu olevan joko omakohtaisia tai tuttavien kautta saatuja

KoiraEXPO 2005

Anitta Kainulainen

kokemuksia koirankaupan kompastuskivistä. Leppinen korosti, että sopimuksia voi tehdä vapaasti (sopimusvapaus) ja niitä tulisi noudattaa (sopimussidonnaisuus). Kuitenkin oikeudessa omistajan oikeuksia rajoittavat kohdat katsotaan yleensä kohtuuttomiksi (kohtuuttomuuskielto), jolloin sopimus ei enää sidokaan koiranomistajaa.

Kasvattaja voi pyrkiä välttämään kohtuuttomuuden antamalla vastineeksi esim. todellisen hinnanalennuksen (esim. halutessaan etuosto-oikeuden kasvattajan kannattaa antaa hinnanalennus ja kirjoittaa se selkeästi kauppasopimukseen).

Kasvattajien kannattaa huomioida, että koirankauppakin on kauppalaan säätelemää ja koira on käytännössä lain edessä "esine" kuten esim. pölynimuri. Lisäksi usea kasvattaja on elinkeinonharjoittaja (vähintään 1 pentue per vuosi viimeisen kolmen vuoden aikana tai kaksi pentuetta samana vuonna jompanakumpuna kahdesta viimeisestä vuodesta).

Sopimukseen sovelletaan myös kuluttajansuojalakeja tapauksissa, joissa myyjä on elinkeinonharjoittaja ja ostaja kuluttaja (ei siis kahden kasvattajan välinen tai kahden koiranomistajan välinen kauppa).

Ennen kirjallista tenttiä Päivi Rantasalo luennoi lyhyesti jalostuksen tavoiteohjelmasta, josta pidettiin jo kurssi jalostustoimikuntien jäsenille viime vuonna. Lopputentin avulla pyrittiin tarkastamaan luentojen ja oheismateriaalin omaksuminen. Tentissä sai pitää muistiinpanot ja mahdolliset kirjat esillä. Tuloksia kurssin suorituksesta lupailtiin vasta maaliskuun lopulla, joten vielä ei ole tietoa, kuinka onnistui...

Tentin paras kysymys oli ehdottomasti se, jossa kysyttiin omaa rotua ja sen jalostuksen suurinta ongelmaa tällä hetkellä. Tätä kysymystä olisi hyvä jokaisen huskynomistajan (etenkin kasvattajien) aika ajoin miettiä (niin Suomen populaation kannalta kuin oman kasvatustyön kannalta).

Kokonaisuudessaan kurssi oli antoisa ja luennoitsijat hyviä. Parasta antia kurssilta oli taas kerran uudet ideat ja tietysti myös uudet tuttavuudet.

KoiraEXPO 2005 järjestettiin Nurmijärven Kiljavalla helmikuun ensimmäisenä viikonloppuna. Kennelliiton koulutukseen osallistui yli 240 kennelpiirien ja rotujärjestöjen toimihenkilöä. Tilaisuudessa esiteltiin myös Kennelliiton uutta KoiraNet-tietojärjestelmää.

KoiraEXPO 2005 oli kennelpiirien ja rotujärjestöjen yhteinen koulustilaisuus, jonka pääaiheena oli Kennelliiton valmis-teilla oleva internetissä julkaistava KoiraNet. Samaan tapahtumaan oli sisällytetty luentoja niin kokoustekniikasta, tietoturva ja tietoliikenneyhteisistä kuin myös koulutusta yhdistysten tiedottajille ja lehden toimittajille sekä kirjanpito ja tilinpäätös asioita rahastonhoitajille. Eli ohjelmaa oli viikonlopuksi enemmän kuin tarpeeksi, jopa niin runsaasti ettei kaikkiin päällekkäisiin osiin ollut edes mahdollisuutta osallistua. SHS:n edustajina mukana olivat Merja Laine, Anitta Kainulainen ja Erkki Mäkelä.

Lauantain

tiedottaja ja toimittaja osuudessa Marsa Luukkonen luennoi riemukkaasti aiheista 'Kirjoittajan musta-aukko löytyy suunnittelusta' ja 'Verkkokirjoittamisen keskeiset keinot'. Molemmat osuudet olivat hauskoja ja osuvia, sekä antoivat työkaluja tekstin työstämiseen.

Samaan aikaan Erkki tutustui KoiraNet-tietojärjestelmään ja sen järjestö- ja tapahtumaosiin. Tulevaisuudessa suurin osa nykyisestä rotuyhdistysten, kennelpiirien ja Kennelliiton välisestä paperien pyörittämisestä tullaan siirtämään sähköiseen muotoon, jolloin ne päivittyvät lähes samantien Kennelliiton tapahtumatietojärjestelmään. Tämä osa vaatii vielä paljon työtä jo olemassaolevien systeemien yhteensovittamisessa. Kiljavalan sisäverkossa kokeiltavana oli tapahtumatietojärjestelmän näyttelyiden, kokeiden ja kilpailujen anomisosa.

Iltapäivällä kuuntelimme vielä Kielitoimiston edustaja Helena Sunia oikeakielisyys asioissa. Puheeksi tuli myös Kielitoimistolle lähetetty ehdotus, jossa 'husky'-sanon kirjoitusasuksi ehdotettiin muotoa 'haski'. Siis niin kuin siperianhaski ja alaskanhaski jne.

Ehdotustahan puitiin noin vuosi sitten runsaasti SHS:n netti keskustelufooru-

millä, jossa se sai jyrkän EI kannatuksen. Asiaan oli Kielitoimiston puolesta pyydetty lausuntoa SHS:lta mutta perille vastauksemme ei koskaan ollut mennyt. Toistaiseksi kirjoitusasu 'husky' on suositeltava ja sellaisena pysyneekin.

Sunnuntain

aiheena oli tutustuminen KoiraNetin jalostustietojärjestelmä-osaan. Valmistuttuaan KoiraNet sisältää mm. jäsen-, järjestö- ja tapahtumatietojärjestelmät sekä jalostustietokannan.

Jalostustietojärjestelmään siirretään kaikki Kennelliiton rotukirjatiedot (koirien rekisteröinnit) vuodesta 1988 lähtien sekä osin vanhempiakin tietoja. Jalostustietokannassa julkaistaan ja tilastoidaan kaikki koirien tiedot ja mm. sukutauluja voi tarkastella 4-8 sukupolven laajuudella. Samalla ohjelma näyttää koiran sisäruukset, jälkeläiset, tulokset ym. ja laskee sukusiitosprosentin. Ohjelmalla voi myös tehdä koe yhdistelmän sukutaulun.

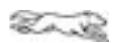
Tulevaisuudessa sähköisellä tiedonsiirrolla tullaan lähettämään tulokset näytelyistä ja kokeista suoraan Kennelliitton. Joitakin tällaisia kokeiluja ollaan jo tehtykin. Samoin rekisteröinnit tulevat tapahtumaan etupäässä internetin kautta.

Tietokannasta voidaan poimia myös erilaisia hyödyllisiä tilastoja koira, kasvattaja tai rotukohtaisesti. Näistä on suurta apua seurattaessa rodun kehitystä.

Tulos- ym. tietoja tullaan suunnitelmien mukaan päivittämään noin kahden viikon välein. Se ei kuitenkaan tarkoita, että parin viikon takaiset tulokset tulisivat heti esille, sillä tulosten kulkeutuminen Kennelliitton ja käsittely kestää usein tätä kauemmin.

Jalostustietokanta kokonaisuudessaan kaikkien rotujen osalta on tarkoitus saada esille KoiraNettiin kevään kuluessa. Siperianhuskyjen jo koekäytössä oleva tietokanta löytyy internetosoitteesta: **http://www.prettybit.fi/koiranet/** vaikka aivan kaikki tulevat toiminnot eivät vielä olekaan käytössä. Lopullinen jalostustietokanta tulee esille Kennelliiton internetisivuille. Itse tietokanta on helpokäyttöinen ja toimii nettiselaimella käyttöjärjestelmistä riippumatta lähes samanlaisena.

Vanhemmissa koirien polveutumisen ja tulostiedoissa on vielä puutteita ja virheitäkin johtuen mm. tietojen tallennustavoista Kennelliitossa. Harmia tulee aiheuttamaan mm. saman koiran kirjautuminen kahdella eri rekisterinumerolla ja muut inhimilliset tallennusvirheet. Näitä virhetietoja toivomme pääsevämme kor-

jaamaan hieman myöhemmin suoraan tietokantaan.

Tietokannassa ei ole vielä lainkaan kasvattajien tai koiranomistajien tietoja, joka johtuu henkilötietosuojaongelmista. Tästä samasta syystä myös Kennelliiton rekisteröinti, koe- ja näyttelytulosten sekä terveys- ym. tietojen toimitus rotujärjestöille on ollut jäissä lähes vuoden. Nyt ollaan päästy vähän eteenpäin ja olemme saaneet ison nipun rästituloksia.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ylitarkastaja Anne Miettinen yritti selittää meille kapulakielellä miksi, milloin ja miten mitään henkilötietolain pykälää sovelletaan yhdistystoiminnassa. Henkilötietojen käsittely tulee olla asiallista ja pykälät täyttävää. Mm. Kennelliitto on käynyt pitkään neuvotteluja Tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa siitä, voidaanko kasvattajan tai kennelnimen haltijan nimeä julkaista internetissä...

Erkki osallistui vielä yhdistystoimintaa säätelevän lainsäädännön luennoille ja totesi, että meillä SHS:ssa ovat ristiriidat oikeastaan vähäiset ja elo kaiken kaikkiaan varsin sopuisaa. Luennolla nimittäin keskusteltiin varsinaisen asian sivussa toista tuntia aiheista kuten 1) millä perusteilla yhdistyksestä voidaan erottaa henkilöitä ja 2) saako yhdistyksen jäsen tuoda vuosikokoukseen yhdistykseen kuulumattoman lakimiehensä...

Koiranet.fi
jalostustietojärjestelmä

Ryhmä: FCI 5
Rotu: siperianhusky

Pikahaku:
 Hae vain kotimaisia koiria

Uusimmat
- Pentueet
- Tapahtumat
- Koe- ja näyttelytulokset
- Terveystulokset
- Valiot
- Tuontikoirat

Tilastot
- Tulostilastot
- Terveystilastot
- Jalostustilastot

Muuta
- Kasvattajat
- Valiot
- Asetukset
- Keskustelu

Sukutaulu
KETTUMON COCHISE
Sukupuoliryhmä: K, A, J, P, N
Laskettu T:n sukupolven mukaan (100% suoraan on tiedossa)

Sukupolven laskenta: 1 2 3 4 5

1. sukupolvi	2. sukupolvi	3. sukupolvi	4. sukupolvi	5. sukupolvi
		WIKONIN SHANINARINATON 1 pentu	WIKONIN JESU 1 pentu	WIKONIN SEPÄGER LANE WIKONIN POLAR SPEED TIKON WIKONIN SEPÄGER POLAR WIKONIN SHONAN
	WIKONIN CHANTALE TIKON 1 pentu	WIKONIN CHANTALE TIKON 1 pentu	WIKONIN SEPÄGER POLAR WIKONIN SEURONTA LEMPI WIKONIN POLAR SPEED NETTON	WIKONIN TRADIMATER 2 ALKOHOLIN WIKONIN KETTER 219 WIKONIN ALANILIN PUKKUNPURA WIKONIN SHOWWAY BLUE WOL WIKONIN BLACK FIVE 2 CANDY TO WIKONIN POLAR SPEED JÄNNISIN
WIKONIN SEURONTAKOMARIN 1 pentu		WIKONIN POLAR SPEED STELL 1 pentu	WIKONIN POLAR SPEED RÖVELL 1 pentu	WIKONIN SEURONTALE BRUCE WIKONIN POLAR SPEED
WIKONIN TUNNUSKORVON 1 pentu		WIKONIN POLAR SPEED EINE 1 pentu	WIKONIN POLAR SPEED CHANSE 1 pentu	WIKONIN BLACK FIVE 2 CANDY TO WIKONIN POLAR SPEED JÄNNISIN

Koiranetin jalostustietokannasta voi hakea monenlaista tietoa koirista ja rodusta. Yksittäisen koiran tietoja voi tarkastella sukutauluna sekä erilaisin listauksin. Myös monia erilaisia tilastollisia yhteenvetoja saadaan nyt "nappia painamalla".

*Koiranetin siperianhuskyjen tietokanta on jo **koekäytössä** ja löytyy osoitteesta: <http://www.prettybit.fi/koiranet/>*

koiranet.fi - Jalostustietojärjestelmä

Ryhmä: FCI 5
Rotu: siperianhusky

Pikahaku:
 Hae vain kotimaisia koiria

Uusimmat
- Pentueet
- Tapahtumat
- Koe- ja näyttelytulokset
- Terveystulokset
- Valiot
- Tuontikoirat

Tilastot
- Tulostilastot
- Terveystilastot
- Jalostustilastot

Muuta
- Kasvattajat
- Valiot
- Asetukset
- Keskustelu

Tulostilastot

Laji: REK - Rekikoirien kilpailukoe
Tapahtumavuosi: 1995 - 2005
 Vain paras tulos huomioidaan

	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
REK1		24% (50)	36% (94)	48% (101)	37% (54)	33% (52)	43% (50)	54% (22)	41% (7)	24% (12)	47% (28)
REK2		32% (65)	38% (101)	29% (61)	43% (63)	42% (66)	39% (46)	46% (19)	41% (7)	37% (18)	33% (20)
REK3		20% (40)	17% (46)	15% (32)	13% (19)	12% (19)	15% (18)	0% (0)	0% (0)	4% (2)	5% (3)
REK0		24% (50)	2% (5)	4% (9)	7% (11)	13% (20)	3% (3)	0% (0)	18% (3)	35% (17)	15% (9)
REK-		0% (0)	7% (18)	3% (6)	0% (0)	0% (0)	0% (0)	0% (0)	0% (0)	0% (0)	0% (0)

